

системним, ієрархічно організованим утворенням, що охоплює увесь спектр дискурсивних практик, спрямованих на управління суспільною свідомістю в умовах збройного конфлікту. Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням трансформації зазначеної макростратегії в цифровому медіасередовищі, зокрема в соціальних мережах і Telegram-каналах.

ЛІТЕРАТУРА

Головенко, К. В. (2025). Лінгвістичні маніпуляції в медіадискурсі та їх відтворення засобами перекладу. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, (215), 93–100. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2025-215-12>

Голопич, І. М., & Чернова, І. В. (2025). Мовні стратегії маніпуляції в українському медійному дискурсі: когнітивний та прагматичний аспекти. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 36(75, ч. 1), 14–18. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.4.1/03>

Крижанівська, О. (2022). Лексичні властивості медіатекстів про війну в Україні. *Схід*, (3). http://jnas.nbuiv.gov.ua/j-pdf/SkhS_2023_3_9.pdf

СД : Суспільне Донбас. URL: <https://suspilne.media/donbas/1054395-orke-odnorazovita-povitrani-boi-okupanti-na-siverskomu-napramku-zminili-taktiku-bou/>

СК(1) : Суспільне Кропивницький. URL: <https://suspilne.media/kropyvnytskyi/790551-pomolilisa-za-ukrainu-ta-ii-zahisnikiv-u-kropivnickomu-vidznacili-den-derzavnosti/>

СК(2) : Суспільне Кропивницький. URL: <https://suspilne.media/kropyvnytskyi/261436-rosiani-torturami-zmusovali-do-spivpraci-svasennik-pro-viru-ukrainciv-ta-polon/>

СН : Суспільне Новини. URL: <https://suspilne.media/538757-zaluznij-ukrainska-derzavnist-nini-zagartovuetsa-u-boah/>

Українформ (1). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/4109809-vijskovi-pokazali-ak-znisuut-sturmovi-grupi-rosian-bila-kostantinivki-uv-shid.html>

Українформ (2). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/4111804-rosiani-porusilivelikodne-peremira-10-721-raz-za-dobu-na-fronti-ponad-sto-boezitknen.html>

УП (1) : URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/08/16/7415744/>

УП (1) : Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2026/04/14/8030045/>

Олеся ПОТАРЖЕВСЬКА,

аспірантка кафедри загального і слов'янського мовознавства Національного університету «Києво-Могилянська академія»

УКРАЇНСЬКИЙ ОНІМНИЙ ПРОСТІР АМЕРИКАНСЬКИХ ФІЛЬМІВ ПРО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ (ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТ)

Український онімний простір формувався впродовж тривалого періоду. Система власних назв зазнавала змін, які були спричинені рядом лінгвальних та екстралінгвальних чинників. Сучасний ономастичон досі перебуває в постійному русі, адже приходять нові реалії,

з'являється необхідність перейменовувати географічні об'єкти, змінюється мода на імена тощо. Український онімний простір американських фільмів не був об'єктом дослідження, тож **актуальність** зазначеної теми є незаперечною.

Власні назви досліджували багато українських мовознавців, зокрема, такі як: Д. Г. Бучко, С. О. Вербич, В. О. Горпинич, В. В. Лучик, С. М. Медвідь-Пахомова, М. М. Торчинський, М. Л. Худаш, П. П. Чучка та інші. Онімний простір художніх текстів став об'єктом зацікавлення, зокрема, для Л. О. Белея, В. М. Калінкіна, О. Ю. Карпенко, Ю. О. Карпенка, Е. О. Кравченко, Г. П. Лукаш, М. Р. Мельник, Є. Отіна та інших. Власні назви в українському кіноматографі досліджено в статті С. Є. Дворянчикової «Онімний простір комедії режисера А. Лукіча «Мої думки тихі» (2019 р.)».

Метою дослідження є виокремити основні функційні особливості вживання онімів у творах американського кіномистецтва про російсько-українську війну.

Доцільним буде зазначити, що впродовж тривалого часу не було чітко окреслено ономастичну термінологію; використовувалися синонімічні терміни, що викликало деяку наукову плутанину та неоднозначність. Тож поряд з терміном «онімний простір» функціонували ще й такі, як «ономастичний простір» та «поетонімосфера». Пізніше у «Словнику ономастичної термінології» Д. Г. Бучко та Н. В. Ткачова визначили онімний простір як сукупність власних назв усіх класів, уживаних у мові певного народу в конкретній історичний період для називання реальних, гіпотетичних і фантастичних об'єктів (Бучко, Ткачова, 2012 : 136).

Оніми виконують у тексті особливу місію. Тож важливо звернути увагу на функційний аспект вивчення власних назв у творах кіномистецтва. Ю. О. Карпенко та М. Р. Мельник у монографії «Літературна ономастика Ліни Костенко» виділяють 6 функцій онімів у художньому тексті: номінативна, хронотопічна, характеризуюча, функція виразовості (образності, тропеїчності), експресивна та текстотвірна. Усі вони тією чи іншою мірою проявляються в онімному просторі фільмів також.

Джерелами дослідження є твори американського кіномистецтва, які можна поділити на такі групи: 1) фільми, у яких тема російсько-української війни є основною (документальні): «Суперсила» (2023), «Одного разу в Україні» (2024), «Порцелянова війна» (2024); 2) кінотвори, у яких згадується російсько-українська війна: «Ранкове шоу» (2023) – драматичний серіал про створення новинного ранкового шоу, «Агентство» (2024) – шпигунський серіал, «Хороший лікар» (2024) – медичний серіал, «Нульовий день» (2025) – мінісеріал у жанрі політичного

трилера; 3) фільми, у яких згадуються українські власні назви (вийшли після початку повномасштабного вторгнення): «Місія нездійсненна-7» (2023) – американський шпигунський бойовик, «Очі: «Легенда Карпат» (2025) – фентезійний фільм, «Еллонстоун» (2024) – драматичний серіал; 4) кінотвір на воєнну тематику, створений перед повномасштабним вторгненням, «За межею» (2021) – фантастичний фільм про війну в Україні 2036 року.

Охарактеризуймо онімний простір першої тематичної групи фільмів на прикладі документального фільму «Порцелянова війна». Антропонімне поле входить до ядра. Воно представлене 13 одиницями (50%) із 44 слововживаннями (45%). Найбільш вживаними є такі антропоніми, як *Славко*, *Аня* (головні герої). Оскільки тут йдеться про реальних людей, які живуть і творять у реальному місті Харкові, то, відповідно, важливою залишається номінативна функція. Такі топоніми, як *Харків* та *Бахмут*, відображають не просто назви міст – вони є важливими для сюжету фільму, адже називають міста, у яких відбувається дія. Тож актуальною є хронотопічна функція. До складу антропонімного поля входять позивні: *Дівер*, *Август*, *Катя*, *Джонні* «*Молочний фермер*», *Корсар*. Часто за допомогою них виражається характеризуюча функція онімів, за якою онім кваліфікує свого носія. Адже позивні часто вигадують, використовуючи якусь характерну ознаку. Представлене також і зоонімне поле: песик *Фродо*. Функція виразовості (образності, тропеїчності) проявляється у використанні художніх засобів: персоніфікації: «з першого дня вторгнення Харків зазнав ракетних ударів», «коли росія вдерлася до нашого дому, наш світ загинув» та метафори: «Україна – як порцеляна, яку легко розбити, та неможливо знищити». Онімний простір чітко ділиться на свій і чужий. Вони протиставляються. Свій: *Україна*, *Крим*, *Харків*, *Бахмут*, *Славко*, *Аня*. Чужий: *росія*, *путін*. У цьому проявляється експресивна функція власних назв: за допомогою зазначених онімів передано емоції. В. В. Лучик проводить етимологію топоніма *Харків* від назви річки або назви яру. Топоніми виникли як посесиви на *-ів* від *Харко*, *Харитон*. Щодо первинності ойконіма чи гідроніма одностайної думки не існує. Топонім *Бахмут* походить від однойменного гідроніма – назви річки, притоки Сіверського Дінця (Лучик, 2014 : 35, 491–492). Саме ці оніми виконують текстотвірну функцію. Вони є концептами.

Топонімне (51%) та хрематонімне (31%) поля входять до ядра онімного простору інших тематичних груп кінотворів, у яких згадується російсько-українська війна або українські власні назви. Топонімне поле тут представлене такими компонентами: «війни в Україні», «В Україні гинуть люди». «Ти ще в Києві?», «госпіталь у Донецьку», «збільшення

допомоги *Україні*» («Ранкове шоу»), «*Україна*» («Хороший лікар»), «багато з них в *Україні*» («Єллонстоун»), «*Київ*» (напис на годиннику в ЦРУ), «операції, які зараз тривають в *Україні*», «*Слава Україні*», «*Покровськ*, який є стратегічно важливим» (серіал «Агентство»), «*Севастополь – Україна? Населений пункт у Криму?*» («Місія нездійсненна-7»). Топоніми, що входять до нього, презентують номінативну та частково хронотопічну функцію онімів, але деякі назви міст сплутані. Хремотонімне поле представлено такими прикладами: пісня «*Взяв би я бандуру*» («Очі: Легенда Карпат»), операції «*Громовий птах*» у Маріуполі, «*Гребінь*» у Львові, «*Тонік*» на Донбасі, «*Фелікс*» у Бахмуті, «*Ніагару*» на узбережжі Одеси («Агентство»), російський підводний човен «*Севастополь*» («Місія нездійсненна-7»). Частково через антропонімне поле реалізується характеризуюча функція онімів: так, *Павло* (персонаж серіалу «Ранкове шоу») виявляється корисливим, *Коваль*, *Бутенко* (серіал «Агентство») – є втіленням сміливості та патріотизму. Хрононімне поле представлено такими онімами: *Майдан*, *Помаранчева революція* («Нульовий день»). Функція виразовості (образності, тропеїчності) представлена прикладами персоніфікації: «*Росія* напала на *Україну*, розбомбила пологові будинки в *Маріуполі*» та використання слів у переносному значенні: «виродки анексували *Крим*». Експресивна функція реалізується через використання гасла «*Слава Україні!*» (серіал «Агентство»).

Висновки. Онімний простір американських фільмів про російсько-українську війну складається з антропонімного, топонімного, хремотонімного, зоонімного та ергонімного полів. Найчастіше використовуються антропонімне та топонімне поля. Власні назви у фільмах є поліфункційними, адже виконують ряд важливих для онімів функцій, які не лише рухають сюжет, а й відображають образ України у творах кіномистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

Бучко, Д. Г., Ткачова, Н. В. (2012). Словник української ономастичної термінології. Харків: Ранок – НТ.

Карпенко, Ю. О. (2004). Літературна ономастика Ліни Костенко. Одеса: Астропринт.

Лучик, В. В. (2014). Етимологічний словник топонімів України. Київ: ВЦ «Академія».